

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ

РЕСПУБЛІКАНСЬКИЙ МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ НАВЧАЛЬНИХ
ЗАКЛАДІВ МИСТЕЦТВ І КУЛЬТУРИ

Т Е О Р Е Т И Ч Н І О С Н О В И

Д И Р И Г У В А Н Н Я

П Р О Г Р А М А

для факультетів народних інструментів
музичних вузів

КИЇВ - 1996

Укладач:

ПОПОВА Л.К., в.о. доцента кафедри оркестрового диригування Донецької державної консерваторії ім. С.С. Прокоф'єва

Всього годин - 17
Заняття лекційно-семінарські

Рецензенти:

ОНУФРІЄНКО А.В., завідувач кафедри народних інструментів Львівського Вищого музичного Інституту ім. М.В. Лисенка, заслужений діяч мистецтв України, професор.

МІХЄЄВ Б.О., завідувач кафедри народних інструментів Харківського Інституту мистецтв, заслужений діяч мистецтв України, професор.

Відповідальний за випуск

ВОЛОХОНОВИЧ В.І.

Редактор

МОСКОВЧЕНКО Л.В.

Пояснювальна записка

Завданням курсу теоретичних основ диригування є виклад сучасної науково обгрунтованої характеристики жестової мови диригування, аналіз функціональних можливостей різних засобів та прийомів диригентського управління не тільки музичним колективом, але й "самим собою", своїми власними діями.

Курс викладається для студентів, що спеціалізуються з фаху диригування та як факультатив для інших бажаючих.

Теоретична спрямованість курсу вимагає використання реферативної форми підготовки домашнього завдання.

№№	ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН		Кількість годин
	Назва	тем	
1.	Мистецтво диригування	як предмет аналітичного дослідження.	2
2.	Аналіз одиничного диригентського жесту.		2
3.	Проблеми метроритму в диригуванні		2
4.	Ауфтакт - жест упередженої дії.		2
5.	Аналіз диригентських прийомів відображення засобів музичної виразності.		2
6.	Диригування як система психологічної взаємодії з музичним колективом.		2
	Семінарські заняття.		5
		Всього	17 годин

ЗМІСТ КУРСУ

ТЕМА: Мистецтво диригування як предмет аналітичного дослідження.

Становлення та еволюційний розвиток диригентського мистецтва від ударно-капельмейстерських елементарних прийомів тактування до експресивно-інформативних сучасних прийомів.

Формування теоретичних основ диригентської техніки як науки про загальні закони керівництва на основі узагальнень та аналізу світового досвіду видатних диригентів, теоретичних досліджень музикознавчого циклу, філософії, психології, анатомії та інших наук.

Аналіз існуючої літератури по диригуванню з поглядом її практичного, або теоретичного напрямку змісту.

ТЕМА: Аналіз одиничного диригентського жесту.

Диригування як мистецтво жесту - головного елемента диригентської мови. Різні погляди на структуру та змістовні можливості жесту в процесі становлення диригентського мистецтва.

Сучасна концепція диригентського жесту, обґрунтована в теоретичних працях Л. Ольхова, як науковий підсумок попередніх аналітичних досліджень диригентів-педагогів /Шершен, Вагриновський, Мелько, Колеса та інші.../

Усвідомлення концепції одиничного жесту як основи всієї диригентської техніки, "ключа" до оволодіння нею.

ТЕМА: Проблеми метроритму в диригуванні.

Метрична та ритмічна пульсація в жестах диригента. Вимірна та метрична доля диригентського рахунку. Метричні схеми. Тактування - основний професійний навик і комплексна система організації всієї рухової активності диригента.

Ритмічна структура такту і долі в одиничних жестах диригента. Лінійка музичного часу - вимір диригентського жесту.

Акцентування як важливий засіб метроритмічної виразності в диригентській техніці.

ТЕМА: Ауфтакт - жест упередженої дії.

Ауфтакт - основний елемент комунікативної системи диригування, жест еталонного значення.

Основні види ауфтактів: повний двохазовий ауфтакт; неповний одноазовий ауфтакт, їх функціональні особливості та техніка виконання. Інші види ауфтактів. Імпульс як енергетичне ядро ауфтакту.

Значення ауфтактів в системі диригування.

ТЕМА: Аналіз диригентських прийомів відображення засобів музичної виразності.

Загальні принципи віддзеркалення темпу в диригентських жестах. Темп і вимірна доля. Залежність характеру темпу від вірно обраної одиниці диригентського рахунку.

Принципи віддзеркалення динаміки в диригентських жестах. Важливість внутрішньої напруги, міміки, пози диригента у відображенні динаміки.

Артикуляційні штрихи в жестах диригента. Основні закономірності при їх виконанні.

Проблема вияву змістовних зв'язків між звуками диригентськими засобами - одна з найбільш важливи у сучасній теорії та практиці. Диригентські засоби зв'язування окремих звуків на основі їх функціональної визначеності: "від-до", "передікт - ікт - постікт".

Різноманітність і невичерпність у відтінках музичних засобів виразності як і диригентських прийомів їх відтворення. Сприймання зонної природи засобів виразності, вміння розрізнити найтонші градації кожної зони як мета виконавчої майстерності кожного диригента.

ТЕМА: Диригування як система психологічної взаємодії з музичним колективом.

Творча діяльність диригента - комплекс інтелектуальних, емоційних та психофізичних зусиль.

Взаємний психологічний контакт - основа процесу спілкування. Найявніший больових рис характеру - обов'язкова професійна якість диригента. Значення різних видів уваги в процесі диригування як особливої психологічної активності. Розвиток наполегливості, спрямованості, самовладання як важлива умова подальшої успішної діяльності диригента.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна.

- Багриновський М. Дирижёрская техніка рук.-М.1947.
 Ерлемський Г. Психологія диригування.-М.1968.
 Канерштейн М. Вопросы дирижирования.-М.1965.
 Колесса М. Основи техніки диригування.-К.1978.
 Кошман Р. Виховання диригента: психологічні особливості.-К.1986.
 Мелько М. Основи техніки дирижирования.-М.-Л.1965.
 Мусін І. Техніка дирижирования.-Л. 1967.
 Ольхов К. Теоретические основы дирижёрской техники.-Л. 1964.
 Поляков О. Язык дирижирования.-К.1987.

Допоміжна.

- Вейнгартнер в. О дирижировании.-Л.1927.
 Вуд Г. О дирижировании.-М.1958.
 Мазачков С. Дирижёрский аппарат и его постановка.-М. 1967.
 Кондрашин В. О дирижёрском искусстве.-Л.-М. 1960.
 Маркевич І. Искусство дирижирования в наше время.-М.1970.
 Мусін І. Воспитание дирижёра.-Л.1967.
 Яони Ш. Я - дирижёр.-М. 1983.
 Назовский А. Записки дирижёра.-М.1966.
 Пігров К. Руководство хором.-М. 1964.
 Птица К. Очерки по технике дирижирования.-М.1946.
 Разумний І. Практичний посібник з диригування.-К.1969.
 Сивізнанов А. Проблемы творческой свободы дирижёра.-М.1983.

Республіканський методичний кабінет
 учбових закладів мистецтв та культури
 252001, Київ, вул. К.Маркса,1/3.